

1 Bevisbörd

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

Bevisbördan för ett visst yrkande ligger i allmänhet på den part som står bakom påståendet eller yrkandet. I ett mål om vållande ligger exempelvis bördan att bevisa vållandet på käranden, och bördan att bevisa medvållande på svaranden. I allmänhet ligger bevisbördan för de fakta som krävs för att fastställa grund för talan på käranden, medan bevisbördan för försvaret ligger på svaranden. Om svaranden kommer med ett genkärsmål ligger bevisbördan när det gäller detta genkärsmål på svaranden. Vissa lagstadgade krav gör dock att bevisbördan ibland ligger på svaranden. I mål om ogrundad uppsägning ligger exempelvis bevisbördan på svaranden (arbetsgivaren), dvs. arbetsgivaren måste visa att det fanns goda skäl som motiverade uppsägningen. [Se [Unfair Dismissals Act 1977](#) i dess ändrade lydelse.]

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Det är inte nödvändigt att bevisa omständigheter som är tillåtna. Domarna kan förlita sig på sin allmänna kunskap eller fastställa notorietet när det gäller omständigheter som är klart fastställda eller välkända eller allmänt bekanta, varför någon bevisning om sådana omständigheter inte krävs. Vissa presumtioner i lagstiftningen kan motbevisas. Det rör presumtioner angående barns äkta börd, äktenskaps giltighet, vuxnas själsförmögenheter och dödförklaring, då en person inte har setts till eller hörts av på mer än sju år trots att alla skäligen undersökningar har gjorts. Principen *res ipsa loquitur* (saken talar för sig själv) gäller då en presumtion om vållande görs under omständigheter då olycksorsaken visas ha varit under kontroll av svaranden eller dennes anställda eller ombud vid tidpunkten för olyckan, och olyckan normalt inte skulle ha inträffat om de som hade kontrollen hade varit tillräckligt aktsamma. När principen *res ipsa loquitur* åberopas skjuter eller flyttar den över bevisbördan till svaranden, och han eller hon måste då visa att han eller hon inte var försumlig. Det är dock fortfarande käranden som ska bevisa orsakssammanhanget. Vårt att notera är att doktrinen *res ipsa loquitur* inte måste åberopas eller anges i kärandens kärsmål för att käranden ska kunna använda den vid prövningen av målet, om sakförhållandena visar att doktrinen är klart tillämplig.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

I ett tvistemål blir en part framgångsrik i en tvistefråga om han eller hon övertygar rätten i förhållande till denna fråga på grundval av en sannolikhetsbedömning. Om en part därmed inte lyckas övertyga rätten om att hans eller hennes version av händelserna är mer sannolik än motpartens version kommer han eller hon att förlora målet. Det är en flexibel norm, och domstolarna kräver i allmänhet mer bevisning i vissa mål, exempelvis mål som rör en bedrägeritalan, på grund av anklagelsens allvar.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I tvistemål sker bevisupptagningen genom företeende av handlingar, upplysning och vittnesmål.

Företeende av handlingar: I mål vid High Court företes handlingar genom ett skriftligt yrkande från den ena parten till den andra parten om att den senare frivilligt ska förete handlingarna. Domstolen utfärdar endast ett föreläggande att förete skriftlig handling om den andra parten inte har företett handlingarna frivilligt, har vägrat att göra detta eller har ignorerat yrkandet. [Se [Rules of the Superior Courts](#), Ord. 31, r. 12 i dess ändrade lydelse.] Företeendet av handlingar måste vara relevant och nödvändigt för omtvistade rättsfakta i målet. Man kan också yrka på att någon som inte är part i målet förete handlingar.

Upplysning: Alla parter i ett mål om personskador måste, utan krav på ansökan till domstol, till den andra parten lämna ut eventuella medicinska rapporter av sakkunniga som ska kallas som vittnen till rättegången. [Se [Rules of the Superior Courts](#), Ord. 39, r. 46 i dess ändrade lydelse.] Båda parterna ska också utbyta förteckningar med namn och adresser för alla vittnen som ska kallas, och käranden ska lämna en fullständig redovisning av alla särskilda skadeståndsposter eller direkta kostnader på grund av den förlust eller skada som är föremål för tvisten.

Vittnesförhör: Parterna behöver inte rättens tillstånd för att åberopa vittnesutsagor i målet, med undantag för förfaranden i High Courts Commercial List, där en part som vill använda vittnesutsagor måste inge en vittnesattest som undertecknats av vittnet, med vittnesutsagorna, och måste kalla vittnet för att avge muntligt vittnesmål vid rättegången. Om en part inte inge en vittnesattest före rättegången i High Courts Commercial List får den parten inte kalla vittnet utan rättens tillstånd. Domstolen har också vidsträckt befogenheter att kontrollera den bevisning som tillåts, och får utesluta bevisning som annars skulle vara godtagbar eller begränsa korsförhör av vittnen. Under vissa omständigheter kan en part också begära ett domstolsbeslut om att vittnesmål ska kunna avläggas genom ett edligen bestyrkt skriftligt vittnesmål som tas upp av en utredare utsedd av domstolen före förhandlingen. Domarens uppgift är i allmänhet att pröva all bevisning som parterna åberopar, inte att ägna sig åt undersökningar. I allmänhet har en domare inte rätt att kalla ett vittne utan parternas samtycke, men får göra detta i mål om domstolstrots eller i vissa mål om vård av unga. En domare har också befogenhet att återkalla ett vittne som tidigare har kallats av en part.

Sakkunnigförhör: Parterna behöver normalt inte rättens tillstånd för att åberopa sakkunnigutlåtanden i målet. När sakkunnigutlåtanden ska åberopas ska parterna utbyta eventuella sakkunnigutlåtanden före rättegången. Vid förfaranden i High Courts Commercial List får en domare, som ett led i förfarandet före rättegång, instruera eventuella sakkunniga att samråda med varandra för att ringa in de frågor om vilka de ska avge sina utlåtanden, och nå enighet när det gäller de avsedda utlåtandena om dessa frågor och med beaktande av alla frågor som domaren kan instruera dem att behandla. Sådana sakkunniga kan av rätten instrueras att utarbeta en promemoria som de inger gemensamt till justitiesekreteraren och överlämnar till parterna, med resultatet av deras möten och samråd. Resultat av sakkunnigas samråd ska inte vara bindande för parterna. [Se [Rules of the Superior Courts](#), Ord. 63A, r. 6(1)(ix).]

Domstolen får på eget initiativ utse en sakkunnig till bisittare, för att bistå rätten i förhållande till den fråga som ska prövas. Domstolen får instruera bisittaren att utarbeta ett utlåtande, som parterna får kopior av, och att närvara vid rättegången för att ge råd åt eller bistå rätten.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Företeende av handlingar: Domstolen utfärdar endast ett föreläggande att förete skriftlig handling om den part som ska förete handlingen inte har företett handlingen frivilligt, har vägrat att göra detta eller har ignorerat yrkandet. Om domstolen utfärdar ett föreläggande att förete skriftlig handling kommer därför den part som begärde företeende av handling normalt att ersättas för kostnaderna förknippade med begäran. Om en part i ett mål åläggs att förete vissa handlingar som den förfogar över eller innehar måste den lämna ut kopior av dessa handlingar till den andra parten. Ett föreläggande att förete skriftlig handling fullgörs genom en edlig skriftlig försäkran med de relevanta handlingarna i bilagor till försäkran. Om ett föreläggande att förete skriftlig handling inte fullgörs kan det leda till att talan avvisas eller att svaromålet stryks, för att se till att parterna fullgör förelägganden att förete skriftlig handling.

Vittnesförhör: Parterna behöver inte rättens tillstånd för att åberopa vittnesutsagor i målet. Under vissa omständigheter, när domstolen beslutar att vittnesmål ska avläggas skriftligen, lämnar vittnet bevisningen muntligen till en utredare utsedd av domstolen. Vittnesförhöret genomförs som om det vore rättegång, med full möjlighet att korsförhöra vittnet och med utskrift av den på detta sätt upptagna bevisningen.

Sakkunnigförhör: Parterna behöver normalt inte rättens tillstånd för att åberopa sakkunnigutlåtanden i målet. Sakkunniga kan utarbeta skriftliga rapporter i vilka de anger vad de har kommit fram till och lämnar sitt opartiska sakkunnigutlåtande. Om sakkunnigutlåtanden utarbetas bör de utbytas före rättegången. Den sakkunnige har en allt överskuggande plikt till domstolen, inte till någon av parterna i förfarandet, även om den sakkunnige får betalt av den part som åberopar utlåtandet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen får avslå en parts begäran om bevisupptagning eller åberopande av viss bevisning, om domstolen anser att bevisningen är irrelevant, onödig eller oacceptabel. Enligt "regeln om bästa bevisning" (*best evidence rule*) ska den bästa och mest direkta bevisningen för en omständighet åberopas, och om bästa bevisning inte är tillgänglig måste detta förklaras. Bästa bevisning när det gäller innehållet i ett visst brev är exempelvis att förete själva brevet, hellre än att lämna vittnesbevis om innehållet. I allmänhet är all bevisning som är relevant för omtvistade rättsfakta godtagbar. Viss bevisning, såsom konfidentiell kommunikation (t.ex. konfidentiell kommunikation mellan klient och advokat), är dock inte godtagbar. Därför avgör domaren tillåtligheten av bevis från fall till fall.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Sakförhållanden kan bevisas genom bevisning, genom presumtioner och slutledningar på grundval av bevisning och genom att domstolen fastställer notorietet när det gäller vissa kända sakförhållanden. De typer av bevisning som kan användas i tvistemål är vittnesmål, handlingar och tekniska bevis. Handlingar kan vara pappersdokument, datorfiler, fotografier samt video- och ljudinspelningar.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

I princip hörs vittnen muntligen vid rättegången, där de anmodas att bekräfta sanningen och riktigheten i sina utsagor.

Sakkunniga lämnar sin bevisning i skriftliga utlåtanden, såvida inte rätten beslutar något annat. Ett sakkunnigutlåtande ska innehålla slutsatserna, de fakta och antaganden som ligger till grund för utlåtandet samt kontentan av den sakkunniges instruktioner. Rätten beslutar om huruvida det också är nödvändigt att den sakkunnige närvarar vid rättegången för att höras muntligen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Domstolen har vidsträckt bestämmanderätt när det gäller den vikt eller trovärdighet som ska tillmätas ett bevis. Bevisning grundad på hörsågner kan exempelvis vara godtagbar i tvistemål, men tillmäts ofta mindre betydelse än direkta vittnesmål, särskilt om utsagans upphovsman själv skulle ha kunnat kallas för att avge vittnesmål.

Vissa handlingar och uppgifter godtas som äkta. Uppgifter från företag och offentliga myndigheter godtas exempelvis som äkta om de bestyrks av en anställd i företaget eller en tjänsteman vid den offentliga myndigheten, och olika typer av officiella handlingar (såsom lagstiftning, förordningar, beslut, avtal och domstolsprotokoll) får styrkas genom tryckta eller bestyrkta kopior utan ytterligare bevis.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Vissa rättshandlingar ska vara skriftliga, och skriftliga bevis krävs därför för att styrka sådana rättshandlingar. Ett exempel är avtal om markförsäljning.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Om ett vittne är ojävigt kan det i regel tvingas att infinna sig vid domstolen och avge vittnesmål. En part som vill se till att ett vittne infinner sig i rätten utarbetar en kallelse som kräver att vittnet infinner sig vid domstolen för att avge vittnesmål. När domstolen väl har utfärdat kallelsen och den har delgetts är kallelsen bindande för vittnet. En person som inte hörsammar en sådan kallelse gör sig skyldig till domstolstrots.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Den allmänna regeln att ojäviga vittnen kan tvingas att vittna gäller inte utländska regenter och deras hushåll, utländska diplomatiska och konsulära tjänstemän, företrädare för vissa internationella organisationer samt domare och jurymedlemmar, i förhållande till sin verksamhet i dessa funktioner. Makar och släktingar till parterna kan tvingas att avge vittnesmål i tvistemål. Ett vittne är skyldigt att besvara en fråga, men inte om de tvingas vittna mot sig själva. Ett vittne är med andra ord skyldigt att besvara en fråga, såvida inte han eller hon kan slå fast att det finns rimliga skäl att anta att svaret kan användas mot dem.

Vittnen som i allmänhet måste avge vittnesmål har icke desto mindre rätt att vägra lägga fram vissa handlingar för syn och vägra besvara vissa frågor med hänvisning till sina rättigheter. Huvudrättigheterna är rätten till förtrolig kommunikation mellan advokat och klient, rätten till kommunikation som inte kan användas som bevisning ("*without prejudice*" communication) och, som sagt, rätten att inte behöva vittna mot sig själv.

Man kan också vägra att lämna ut bevisning med hänvisning till allmänintresset (*public interest immunity*), om detta skulle strida mot allmänintresset. Detta omfattar bland annat bevisning som avser den nationella säkerheten, diplomatiska förbindelser, statlig verksamhet, barnets bästa, brottsutredningar och skydd av uppgiftslämnare. Dessutom behöver inte journalister röja sina källor, såvida inte detta krävs i rättsvisans eller den nationella säkerhetens intresse, eller för att förebygga oroligheter eller brott.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som vägrar att vittna efter att ha fått en kallelse kan skickas i fängelse för domstolstrots tills hon eller han sonar detta, eller kan få betala böter. Att inte hörsamma en vittneskallelse är som att inte följa ett domstolsbeslut, så en vägran att vittna kan utgöra domstolstrots.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Vuxna får inte höras som vittnen i tvistemål om de inte är förmögna att förstå eden eller inte kan avge ett rationellt vittnesmål. Ett barn får inte höras som vittne om det inte förstår skyldigheten att tala sanning eller inte har tillräcklig fattningsförmåga för att det ska vara motiverat att barnet hörs, och det är upp till berörd domare att fatta beslut om detta.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnen genomgår inledningsvis ett huvudförhör och därefter ett motförhör av motparten. Under motförhöret får ledande frågor ställas till vittnet. Ibland genomför åberopande part ett återförhör av vittnet efter att motförhöret har avslutats. Domaren kan också ställa frågor till vittnet, exempelvis för att få ett klagörande på vissa punkter.

Vittnen får i vissa fall avge vittnesmål genom videokonferens. I förfaranden som rör barn eller en person med psykisk funktionsnedsättning får domstolen höra barnet genom videokonferens, och frågor till barnet får ställas via en förmedlare. Videokonferens får också användas om vittnet i fråga bor utanför Irland.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt är inte nödvändigtvis oacceptabel. Den är godtagbar om den är relevant, men det står domaren fritt att utesluta den. Om domaren anser att bevisningen bör uteslutas med hänvisning till den allmänna ordningen godtas inte bevisningen, även om den är relevant för omtvistade rättsfakta.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Partsutsagor är godtagbara som bevisning i samma utsträckning som andra utsagor.

Länkar

<http://www.courts.ie/>

Senaste uppdatering: 13/11/2018

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.